

פרשת ויקרא תשע"ח בעניין כבוד

Next week, Wednesday, April 21, will be a special pre-Pesach Haggadah shiur (and the final session before Pesach)

[1] ויקרא אל משה פסוק א

ויקרא אל משה ונזכר יקץ אליו מأهل מועד לאמר :

(א) **ויקרא אל משה** - לכל דברות ולכל אמריות ולכל צווים קדמה קרייה, לשון חבה, לשון שללאci השרת משתמשים בו, שנאמר (ישעיה ו ג) וקרא זה אל זה, אבל לנביי אומת העולם נгла עליהם בלשון עראי וטומאה, שנאמר (במדבר כג ד) ויקר אלהים אל בלעם : **ויקרא אל משה** - הקול הולך ומגיע לאזניו, וכל ישראל לא שומעון. יכול אף להפסוקות היה קרייה, תלמוד לומר וידבר, לדבור היה קרייה, ולא להפסיקות. ומה היו הפסוקות ממשימות, ליתן ריווח למשה להתבונן בין פרשה לפרש והבין עניין לעניין, קל וחומר להדיות הלומד מן ההדיות : **אליו** - מעט את אהרון. ר' יהודה בן בתירא אומר שלשה עשר דברות נאמרו בתורה למשה ולאהרן, וכנגדו נאמרו שלשה עשר מיעוטין, למדך שלא לאחרן אמרו אלא למשה שיאמר לאהרן. ואלו הן שלשה עשר מיעוטין לדבר אותו, מדבר אליו, ומדבר אליו, וכלו בתורת הכהנים. יכול שמעו את קול הקרייה, תלמוד לומר קול לו, קול אליו (במדבר ז פט), משה שמע, וכל ישראל לא שמעו : **מאחל מועד** - מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאهل. יכול מפני שהקהל נזוק, תלמוד לומר את הקול (שם), מהו הקול המפורש בתהילים (כט ד - ה) קול ה' בכת קול ה' בהדר, קול ה' שובר אריזים, אם כן למה נאמר מהל מועד, מלמד שהיה הקול נפסק. כיצא בו (יחסקali ה) וקהל כנפי הקרים נשמע עד החצר החיצונה, יכול (מפני) שהקהל נזוק, תלמוד לומר (שם) בקהל אל שדי בדברו, אם כן למה נאמר עד החצר החיצונה, שכיוון שמדובר שם היה נפסק : **מאחל מועד לאמר** - יכול מכל הבית, תלמוד לומר מעל הכפרה. יכול לומר מבין שני הקרים : **לאמר** - צא ואמר להם דברי כבושים, בשביבכם הוא נדבר עמי, שכן מצינו שככל שלשים ושמונה שנה שהיו ישראל מדברם מנודים, מן המרגלים ואילך, לא נתיעיד הדבר עם משה, שנאמר (דברים ב טז) והי כאשר תמו כל אנשי המלחמה למות וידבר ה' אליו לאמר, אליו היה הדיבור. דבר אחר צא ואמר להם דברי והשיבו אם יקבלו, כמו שנאמר (שמות יט ח) וישב משה את דברי העם וגוי :

[2] במדבר פרק כג פסוק ד

ויקר אליהם אל בלאם ויאמר אליו את שבעת המזבחות ערכתי ואעל פר ואיל בפזbatch : ...
(טו) את חג הפסכות תשמר שבעת ימים תאכל מצות מאשר צויתך למועד חדש האביב כי בו יצאת מפצרים ולא יראו פנוי ריקם : (טז) ומג הקציר בפנוי מעשיך מאשר תזרע בשדה ומג האסף בצעת השנה באסף את מעשיך מון השדה :

(ד) **ויקר** - לשון עראי, לשון גנאי, לשון טומאת קרי, ככלומר בkowski ובבזיוון, ולא היה נгла עליו ביום אלא בשביל להראות חבון של ישראל : **את שבעת המזבחות** - שבעה מזבחות ערכתי ככתוב כאן, אלא את שבעת המזבחות, אמר לפניו אבותיהם של אלו בנו לפניך שבעה מזבחות, ואני ערכתי כנגדם. אברהם בנה ארבעה (בראשית יב, ז) ובן שם מזבח לה הנראה אליו, (שם יב, ח) ועתק משם ההר וגוי, (שם יג, יח) ויחל אברהם וגוי ואחד בהר המוריה. ויצחק בנה אחד (שם כו, כה) ובן שם מזבח וגוי. ויעקב בנה שתיים ; אחד בשכם ואחד בבית אל : **ואעל פר ואיל בmezbatch** - ואברהם לא העלה אלא איל אחד : (טו) **חדש האביב** - שהtaboa מתמלאת בו באביה. לשון אחר אביב, לשון אב, בכור וראשון לבשל פירות : ולא יראו פנוי ריקם - כתבתאו לראות פנוי ברגלים, הביאו לי עלות : (טז) **וחג הקציר** - והוא חג שבועות : **בBORI מעשיך** - שהוא זמן הבאת בכורים, ששת הלחמים הבאים בעצרת היו מתירין החדש למנחות ולהביא בכורים למקדש, שנאמר (במדבר כח כו) ובוים הבכורים וגוי : **ווג האסיף** - והוא חג הסוכות : **באסף את מעשיך** - שכלי ימות החומה התבואה מתיבשת בשדות ובଘ אוסףים אחרות אל הבית מפני הגשמי :

[3] שמות פרק ג פסוק יח

ושמעו לקולך ובאת אתת זו קני ישראל אל מלך מצרים ואמרתם אליו יקץ אליה הערבים נקירה עליינו ועתה גלוכה לא זרך שלשת ימים בפזדבְרָן גַּנְזְבָּחָה ליקץ אליהנו :

(יח) **ושמעו לקולך** - מآلיהם, מכיוון שתאמր להם לשון זה ישמעו לקולך, שכבר סימן זה מסור בידם מייעקב ומיסוף שבשלו זה הם נגאלים. יעקב אמר (בראשית נ כד) ואלהים פקדו אתכם, יוסף אמר להם (בראשית נ כה) פקדו יפקוד אלהים אתכם : **[אליה הערבים]** - יו"ד יתרה רמז לעשר מכות : **נקירה עליינו** - לשון מקרה וכן (במדבר כג ד) ויקר אלהים, (שם טו) ואנכי אקרה כה, אהא נקירה מאותו הלוים :

[4] שמות פרק כה פסוק כב

ונזעךתי לך שם ודברתני אתך מעל הפפרט מבין שני הקרים אשר על ארzon העדת את כל אשר אצוה אותן אל בני ישראל :

(כב) **ונזעךתי** - כשאכבע מועד לך לדבר עמק, אותו מקום אקבע למועד שאבא שם לדבר אליו : **ודברתني אתך מעל הכפרה** - ובמקומות אחר הוא אומר (ויקרא א) וידבר ה' אליו מהל מועד לאמר, זה המשכן מחוץ לפרט, נמצאו שני כתובים מכחישים זה את זה, בא הכתוב השלישי והכריע בינויהם (במדבר ז פט) ובבא משה אל אלהי מועד ושמע את הקול מדבר אליו מעל הכפרה וגוי, משה היה נכנס למשכן וכיוון שבא בתוכה הפתחה, קול יורד מן השמיים לבין הקרים, ומשם יוצא ונשמע למשה באهل מועד : **ואת כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל** - הרי וייו זו יתרה וטפה, וכמוهو הרבה במקרא, וכשה תפטר ואת אשר אדר עמק שם, את כל אשר אצוה אותך אל בני ישראל הוא :

[5] במדבר פרק ז פסוק פט

ובבא משה אל אהל מועד לדבר אליו וישמע את הקול מדבר אליו מעל ארון העזת מבין שני הקרים וידבר אליו :

רש"

(פט) **ובבא משה** - שני כתובים המחייבים זה את זה, בא שלישי והכريع ביניהם. כתוב אחד אומר (ויקרא א, א) וידבר אליו מהל מועד, והוא חוץ לפרכת, כתוב אחד אומר (שםות כה, כב) ודברתי אתך מעל הכפרת, בא זה והכريع ביניהם, משה בא אל אהל מועד ושם שמע את הקול הבא מעל הכפרת: **מיון שני הקרים** - הקול יוצאה מן השמים לבין שני הקרים ומשם יצא לאهل מועד: **וישמע את הקול** - יכול קול נמוח, תלמוד לומר את הקול, הוא הקול שנדרב עמו בסיני, וכשmagui לפתח היה נפסק, ולא היה יוצא חוץ לאهل: **מדובר** - כמו מתדבר, כבודו של מעלה לומר כן מדבר בין עצמו, ומה שומע מאליו: **וידבר אליו** - למעט את אהרן מן הדברים:

[6] **שםות פרק ת**

(לד) **ויכס הען את אהל מועד ולבוד יקוק מלא את המפשך**: (לה) ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד כי שכנו עליו הען ובכבוד: (לו) **ובעהלות הען מעל המפשך יסעו בני ישראל בכל מסעיהם**: (לו) ואם לא יעלה הען ולא יסעו עד **יום העלתו**: (לח) כי ענו יקוק על המפשך יומם ואש תחיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם:

רש"

(לה) **ולא יכול משה לבוא אל אהל מועד** - כתוב אחד אומר (במדבר ז פט) ובבא משה אל אהל מועד, בא הכתוב השלישי והכريع ביניהם, כי שכון עליו הען, אמרו מעתה כל זמן שהיה עליו הען לא היה יכול לבוא, נסתלק הען ונכנס ומדבר עמו: (לה) **לעינוי כל בית ישראל בכל מסעיהם** - בכל מסע שהוא נושאם היה הען שוכן במקום אשר יחו שם. מקום חנייתן אף הוא קרי מסע, וכן (בראשית יג ג) וילך למסעיו, וכן (במדבר לג א) אלה מסע לפי שמקום החניה חזרו ונסעו, לכך נקראו **כל מסע**:

רמב"

(לד) **ויכס הען את אהל מועד** - אמר כי הען יכסה את האهل מכל צד והוא מכוסה וטמון בו. וכבוד ה' מלא את המשכן - כי תוכו מלא הכבוד, כי הכבוד שוכן בתוך הען תוך המשכן, עניין שנאמר בהר סיני (לעיל כ יח) אל הערפל אשר שם האלים. ואמר כי לא יכול משה לבא אל אהל מועד אפילו אל הפתח, מפני שהיה הען מכסה אותו ולא היה רשאי לבא בתוך הען. עוד, כי המשכן מלא כבוד ה' ואיך יכנס בו. והטעם, שלא יבא שם ללא רשות, אבל יקרא אותו ויבא בתוך הען כאשר עשה בהר סיני ויקרא אל משה ביום השבעי מתוך הען (לעיל כד טז), ואמר ויבא משה בתחום הען (שם יח). ועל דרך הפשט, בעבור שנאמר ידבר ה' אליו מהל מועד (ויקרא א) לא נכנס משה למשכן, אבל קרא אותו מהל מועד ועמד פתח אהל מועד וידבר אליו: ורבותינו אמרו (ת"כ פתיחתא ח) כתוב אחד אומר ולא יכול משה לבא אל אהל מועד, כתוב אחר אומר ובסבואה מהל מועד (במדבר ז פט), הזכיר כי שכן עליו הען. כי לדעתם ובסבואה מהל מועד, שיבא שם בלא קרייה מדעתו, או מפני שאמר שם וישמע את הקול מדבר אליו מעל הפתח מהר נרא להם שהיה משה עומד בתוך האهل לפניו הכהרת, וכל עת היה כבוד השם מלא את המשכן לא נכנס משה בתוכו. ולכך יאמרו שהיה זה לאחר שנטולק הען, ככלומר שנסתלק מלכוסות כל האهل ואין הכבוד מלא את המשכן, כי לא היה זה רק ביום השmini ברדת שם הכבוד. והкриאה שאמר ויקרא אל משה וידבר ה' אליו מהל מועד, על דעתם קודם לכון היתה, כאשר פירשתי למעלה (בפסוק ב). ויתכן שהכתב שיאמר פעם אחרת וכבוד ה' מלא את המשכן ירמו אל הכבוד השוכן בקרבו:

[7] **שםות פרק כד**

(טו) **ויעל משה אל ההר ויכס הען את ההר**: (טז) **וישכן בבוד יקוק על הר סיני ויכסחו הען ששת ימים ויקרא אל משה ביום השבעי מתוך הען**: (יז) **ומראה בבוד יקוק באש אכלת בראש ההר לעינוי בני ישראל**: (יח) **ויבא משה בתוך הען ויעל אל ההר ויהי משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה**:

רש"

(טז) **ויכסהו הען** - רבותינו חולקין בדבר. יש מהם אומרים אלו ששה ימים שמרASH חדש עד עצרת יום מתן תורה: **ויכסהו הען** - להר: **ויקרא אל משה ביום השבעי** - לומר עשרה הדרות, ומשה וכל בני ישראל עומדים, אלא שחלק הכתוב כבוד למשה, וש אומרים ויכסהו הען למשה ששה ימים לאחר עשרה הדרות, והם היו בתחילת ארבעים יום שעלה משה לקבל הלוחות, ולמתק, שכל הנכנס למחנה שכינה טעון פרישה ששה ימים: (יח) **בתוך הען** - ען זה כמו שען הוא, ועשה לו הקדוש ברוך הוא למשה שביל [חופה] בתוכו:

[8] **שםות פרק כ פסוק כא**

מזבח אדמה תעשה לי וזכחת עליו את עלתיך ואת שלמיך את צאנך ואת בקרך בכל המקומות אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתייך:

רש".

(כא) **מזבח אדמה** - מחobar באדמה, שלא יבננו על גבי עמודים או על גבי כיפים. דבר אחר שהיה מלא את חלל מזבח הנחשת אדמה בשעת חניתן: **תעשה לי** - שתהא תחילת עשייתו לשמי: **וזכחת עליו** - אצלו, כמו (במדבר ב כ) ועליו מטה מנשה. או איןו אלא עליו ממש, תלמוד לומר (דברים ב כז) הבשר והדם על מזבח ה' אלהיך, ואין שחיטה בראש המזבח: **את עלתיך ואת שלמיך** - אשר מצאנך וմברך. את צאנך ואת בקרך, פירוש לאות עלתיך ואת שלמיך: **בכל המקומות אשר אזכיר את שמי** - אשר אתן לך רשות להזכיר שם המפורש שלי, שם אבוא אליך וברכתייך אשר שכנית עליך מכאן אתה למד שלא ניתן רשות להזכיר שם המפורש אלא במקומות שהשכינה באה שם, וזהו בית הבחירה. שם נתן רשות לכהנים להזכיר שם המפורש בנשיאות כפים לברך את העם:

Maimonides, *The Guide for the Perplexed* I:19

The term *male* is a homonym which denotes that one substance enters another, and fills it, as “And she filled (*va-temalle*) her pitcher” (Gen. xxiv. 16); “An omer-full (*melo*) for each” (Exod. xvi. 32), and many other instances. Next, it signifies the expiration or completion of a fixed period of time, as “And when her days to be delivered were fulfilled (*va-yimleū*)” (Gen. xxv. 24); “And forty days were completed (*va-yimleū*) for him” (Gen. 1. 3). It further denotes attainment of the highest degree of excellency, as “Full (*male*) with the blessing of the Lord” (Deut. xxxiii. 23); “Them hath he filled (*mille*) with wisdom of heart” (Exod. xxxv. 35). “He was filled (*va-yimmale*) with wisdom, and understanding, and cunning” (1 Kings vii. 14). In this sense it is said “The whole earth is full (*melo*) of his glory” (Isa. vi. 4), “All the earth gives evidence of his perfection,” i.e. leads to a knowledge of it. Thus also “The glory of the Lord filled (*male*) the tabernacle” (Exod. xl. 34); and, in fact, every application of the word to God must be interpreted in this manner; and not that He has a body occupying space. If, on the other hand, you prefer to think that in this passage by “the glory of the Lord,” a certain light created for the purpose is to be understood, that such light is always termed “glory,” and that such light “filled the tabernacle,” we have no objection.

ספר מורה הנבוכים חלק א פרק יט
 מלא, זה השם משותף,夷eshohו בעלי הלשון במשמעות שיבא
 במשמעותו וימלאו, ותמלא כדה, מלא העומר (לאחד) [ממנו],
 וזה הרבה. ויעשה הדבר בעניין גם זמן אחד משוער
 והשלמותו, וימלאו ימיה לדת, וימלאו לו ארבעים ימים.
 ויעשה בעניין השלמות בחשיבותו והתקליטת בה, ומלא ברכבת
 ה', מלא אתם חכמה לב, ומלא את החכמה ואת התבונה
 ואת הדעת. ומהז העניין מלא כל הארץ כבודו (פרק ס"ד
 ח"א) עניינו כל הארץ תעיד על שלימותו, כלומר תורה עלייו,
 וכן אמרו וכבוד ה' מלא את המשכן. וכל לשון מלאה
 שתמצא מיוחסת לשם היא מהז העניין, לא שיש לו גוף י מלא
 מקום. אלא אם תרצה שתשים כבוד ה'. האור הנברא אשר
 יקרא כבוד בכל מקום, והוא אשר מלא את המשכן, אין חזק
 בזה: